

L'ART DE LA DEFENSA

Com un jove impulsiu es posa al costat dels catalans durant el setge notori de Barcelona

Qui llegeixi l'última novel·la de l'Albert Sánchez Piñol veurà amb uns altres ulls les fortificacions de les ciutats i els mitjans per defensar-les. Aquest autor català teixeix la seva història d'aventures a l'entorn d'un home jove que, fa tres segles, es va interessar precisament, d'una manera poc convencional, per segons quins temes actuals a la seva època, com ara el dilema de si hi ha guerres justes o no.

▣ 'Victus, la caiguda de Barcelona', ens situa al començament del segle XVIII; per ser exactes, l'any 1705, quan un jove desconegut comença a aprendre el seu ofici al costat del famós enginyer militar francès, Sébastien Le Prestre de Vauban. L'art de construir unes fortificacions hermèticament tancades a l'enemic depenia de la disposició de les trinxeres matemàticament dissenyades pels assetjadors per atacar una ciutat: l'art de fer túnels, d'atacar i destruir les obres de defensa utilitzant un sistema de trinxeres ben construït. De Vauban ho feia com si fos una ciència precisa, i es va avançar a la Il·lustració, que esclataria més endavant, en el mateix segle XVIII. Es va basar en les seves observacions

meticuloses i una racionalitat estricta, per bé que tenia la seva pròpia manera de veure les coses, a través de la filosofia, l'humanitarisme i fins i tot certes opinions esotèriques.

▣ Després d'aquesta iniciació professional, el jove torna a Espanya i de seguida acaba immers en la realitat més bruta de la guerra, en la qual, a primera vista, no queda res de res de les inquietuds filosofo-humanitàries de De Vauban. En aquell moment hi havia un gran conflicte internacional, la Guerra de Successió Espanyola, en què una de les qüestions més importants era qui tenia el dret d'ocupar el tron de Madrid. ¿Serà el nét del rei de França, o algú altre?

▣ El jove es veu involucrat en aquesta guerra mundial *avant la lettre* i esdevé testimoni de batalles i campanyes militars. Piñol ho descriu tot d'una manera brillant i clara, fins i tot per al lector d'avui en dia, que no està acostumat a tenir experiència pròpia d'unes guerres en les quals lluiten soldats rasos, cavallers i artilleria.

▣ Quan la guerra dóna peu al setge de Barcelona, el jove es posa al bàndol dels catalans i juga un complicat paper clau en la defensa de la capital catalana.

▣ Després d'un setge llarg i esgotador, Barcelona és conquerida per l'enemic el setembre del 1714 (aquest mateix mes, fa tres-cents anys d'aquest fet), cosa que marca un punt d'inflexió en la història d'Espanya:

Catalunya perd la seva independència definitivament i és incorporada en una unió de Castella i Catalunya.

▣ 'Victus' és una novel·la ambiciosa, escrita amb molt d'atreviment. El jove protagonista resulta ser un bon narrador dels esdeveniments. El capítol setè, per exemple, comença així:

"¿Us ha passat mai que hàgiu començat a odiar una persona a primera vista? Al llarg de la meua vida m'he trobat amb tants fills de puta i poca-vergonyes que si el diable els hagués reunit hauria pogut omplir el Mediterrani d'aquesta gentussa. Però només un d'ells ha merescut el meu odi permanent: Joris Prosperus Van Verboom".

▣ Piñol, a més a més, s'ha documentat a la perfecció. Hi ha molta informació sobre l'època, i basant-se en aquest material, ha inventat una història fent servir la seva imaginació. El resultat és un realisme en el qual caben tota mena de punts d'inflexió grotescos, tragicòmics i melodramàtics. Això es pot esperar, és clar, d'un autor que va debutar amb una novel·la 'bizarra' -'La pell freda'- en què un home està amenaçat per uns éssers que són mig humans, mig bèsties. Aleshores, *Trouw* va descriure aquesta novel·la com 'una història terrorífica sobre monstres que treuen la seva monstruositat dels mateixos éssers humans'.

▣ Molts personatges a 'Victus' estan basats en persones històriques, però l'autor els ha omplert d'una vida pròpia. No es tracta, doncs, d'una subtil novel·la històrica, sinó d'una novel·la d'aventures plena d'energia que fa pensar d'una manera agradable en les novel·les d'aventures franceses del segle XIX, com ara 'El comte de Monte Cristo' d'Alexandre Dumas. El protagonista és un jove realment impulsiu que es mou amb la mateixa facilitat en l'alta societat com als baixos fons. A més, es pot gaudir plenament de les casualitats argumentals, en què personatges que desapareixen i després reapareixen en llocs completament diferents (i de vegades fent uns papers del tot diferents) o en què uns contrincants es converteixen en aliats i uns oportunistes es tornen idealistes.

▣ Alguna vegada Piñol va un pèl massa lluny, de manera que el seu llibre s'assembla a un film de Paul Verhoeven, però això es pot perdonar. Els ambiciosos tenen el dret a alguna relliscada.

▣ Piñol aconsegueix sortir-se'n molt bé amb tot plegat. El seu llibre dóna una imatge trepidant de la Guerra de la Successió Espanyola i les relacions d'aleshores entre Madrid i Barcelona. A més, l'art de fer la guerra i les idees que hi havia en aquell moment es descriuen molt detalladament. Sense embuts, el protagonista, sota la influència del seu mentor francès, és, a més a més, una

mena de budista zen, que busca les veritats existencials que estan amagats 'darrere' l'art de construir i atacar fortificacions. Allò que De Vauban solia anomenar 'el Misteri', però que no va voler explicitar. Perquè l'única manera d'entendre aquesta realitat és a través de l'experiència personal.

☐ Fins al final no sabem si el jove se'n sortirà o no. Realment, ¿darrere l'art de la guerra i la realitat brutal de la guerra, hi ha una veritat amagada més sublim? ¿O l'enginyer genial l'ha enganyat tot aquest temps, i la guerra no és sinó una realitat absurda en la qual un punt de vista humà o humanista està completament fora de lloc?

☐ Per descomptat, el llibre també tracta la qüestió de si és possible fer la guerra d'una manera racional i si té una finalitat útil: un tema ben actual. Així mateix, Piñol, com en les seves novel·les anteriors, sap lligar esdeveniments històrics i espectaculars amb importants temes morals.

UNA DISCUSSIÓ CATALANA

La caiguda de Barcelona és un important punt d'inflexió dins la història de Catalunya i, precisament aquest any, 300 anys després de la data d'aquesta caiguda, es commemora d'una manera seriosa. A Barcelona els que volen la independència volen fer una cadena humana

d'11 quilòmetres amb els colors de la bandera catalana el dia 11 de setembre. Dos mesos després, el 9 de novembre, tindrà lloc el llargament esperat, i disputat, referèndum sobre la independència. No del tot casualment, l'editorial holandesa de 'Victus' ha presentat el llibre justament una setmana abans del dia 11...